

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

**FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ**

**Adalet Ağaoğlu'nun "Yaz Sonu" Adlı Romanının
İncelenmesi**

Mezuniyet Çalışması

**Hacer Demir
981028**

**Danışman
Doç. Dr. Bülent Yorulmaz**

Lefkoşa-2002

...ve ...
...
...

...
...
...
...
...

...
...
... **Sevgili Babam'a...** ...

...
...
...
...
...

...
...
...
...
...
...
...

...
...
...
...
...

...
...
...
...
...

...
...
...
...
...

...
...
...
...
...

ÖNSÖZ

Edebiyat dile dayanır. Bir şiirde, hikayede, romanda, tiyatrodan, bize heyecan veren ve o derin ve ulvi hisler, kafamızın içinde bir dünya yaratan hayaller ve tasvirler, varlıklarını ve tesirlerini kelimelere borçludur. Musikide ses, resimde boya, mimaride taş ne ise edebiyatta da kelime odur.

Namık Kemal, bir yazısında “edebiyatsız millet dilsiz insan kabilindedir” der. Gerçekten de edebiyatları milletlerin dili saymak doğru bir düşüncedir. Fertler nasıl karşılardaki insana duygu ve düşüncelerini dil ile anlatırsa, millet ve insanlık planında edebiyatlarda aynı vazifeyi görürler. Yalnız bu düşünceye de şu fikrini eklemek lazımdır. Edebiyat, duygu, düşünceleri günlük dilden kat kat daha kuvvetli ve daha güzel bir şekilde ifade eder. Namık Kemal’in fikri esas itibari ile doğru olmakla beraber onu şöyle ifade etmek gerçeğe daha uygun düşer: Milletler kendilerini en iyi edebiyatları ile ifade ederler, zira edebiyat, derinleştirme, işleme, geliştirme, düzen verme iyice belirtme demektir. Duygular düşünceler ve hayaller kendilerine en uygun ifade şekillerine edebi eserlerde bulurlar. Edebiyat bu manada en derin en yüksek en ince ve en kuvvetli ifade şeklidir. Edebiyat terbiyesi bundan dolayı, bir insanın şahsiyetini geliştirici bir tesire haizdir. Özellikle edebiyat sahasında görev yapan kişilerinin bilgilerinin çok fazla olması gerektiği kanaatindeyim. Çünkü toplumun edebiyatı dili ve kültürü ne kadar mükemmel ise o toplumda dünyada o derecede yüksek bir toplum olur. Örnek olarak Osmanlıyı verebiliriz.

Yeni Türk Edebiyatı alanında mezuniyet çalışmamı seçmemde hocalarımla katkısı büyüktür özellikle bölüm başkanımız, Doç. Dr. Bülent Yorulmaz’a teşekkürlerimi sunuyorum.

Ağaoğlu’nun asıl şöhret sağladığı alan romancılığıdır. Her romanının geniş tartışmalara yol açtığı bir gerçektir. Yeni romanın bütün unsurlarını, her eserinde deneyen Ağaoğlu, “cinsellik ve erotizm kavramlarını zorlayarak” pornografi, açık saçıklık ve şehvevilik’e de saplanabilen, bu sebeple daha çok satan romancılar arasındadır. Hemen hemen bütün romanlarında “küçük burjuva aydın kadınları” ve onların “özgür sevi”lerini anlatan Ağaoğlu istediği hür hayatı “Yaz Sonu” romanında bütün bağlarından ve “takıntılarından” kurtulmuş kadın erkek altı kişinin diledikleri gibi tatil geçirmeleri şeklinde tasarlamıştır. Buna benzer tasarı ve sahneler çoğu eserinde yer almaktadır.

HACER DEMİR

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

1. GİRİŞ

1.1. YAZARIN HAYATI VE ESERLERİ

1.2. ADALET AĞAOĞLU'NUN EDEBİ KİŞİLİĞİ VE YAPITLARI

2. İNCELEME

2.1. ROMAN ÖZETİ

2.1.1. BİRİNCİ BÖLÜM

2.1.2. İKİNCİ BÖLÜM

2.1.3. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

2.1.4. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

2.2. ŞAHİS KADROSUNA TOPLU BAKIŞ VE ŞAHİSLAR

2.2.1. YAZAR

2.2.2. NEVİN

2.2.3. HASAN

2.2.4. MEHMET

2.2.5. DOĞAN

2.2.6. FUAT

2.2.7. MERİÇ

2.2.8. GÜNEY

2.2.9. YUSUF

2.2.10. HATİCE

2.2.11. KADİR

ROMAN HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİM

KAYNAKÇA

1. GİRİŞ

1.1. YAZARIN HAYATI VE ESERLERİ

Nallıhan kasabasında doğan Adalet Ağaoğlu, Ankara Kız Lisesi'nden sonra, Dil ve Tarih Coğrafya fakültesi, Fransız Edebiyatı Bölümünü bitirdi. 1931'de imtihanı kazanarak girdiği Ankara Radyosunun, kütüphane memurluğu, söz ve temsil yayınları şefliği, program uzmanlığı yaptı. Bu görevleri 1990'a kadar sürdürdü.

Yazı hayatına, Kaynak dergisinde çıkan (1945-1950) şiirleriyle başlayan Ağaoğlu Roman, Hikaye, Deneme, Eleştiri türlerinde eserler yazmıştır.

Sahnelenen ilk oyunu bir arkadaşıyla birlikte kaleme aldıkları "Bir oyun yazalım" dır (1953). Daha sonra bu alanda ortaya koyduğu eserler: Evcilik Oyunu, Çatıdaki Çatlak, Sınırlarda Tombala, Kendini yazan Şarkı vs. dır. Bu piyeslerden bir kısmını "Oyunlar" (1982) adı altında toplamıştır. Ağaoğlu The Reader's Encyclopedia of World, Drama (New York, 1969) isimli tiyatro ansiklopedisinde, yer almıştır.

Hatıra ve Denemeler:: Göz Temizliği (1985), Geçerken (1986), Çok Uzak Fazla Yakın (1991) adlı kitaplarında toplamıştır.

Ağaoğlu'nun Hikaye Kitapları; Yüksek Gerilim (1974), Sessizliğin İlk Sesi (1978), Hadi Gidelim (1982), Şiir ve Sinek'tir (1992). Yalnız bu kitaptaki hikayeler, yeni yazılmış olmayıp, yazarının yukarıdaki ilk üç hikaye kitabından seçtikleridir. Ağaoğlu'nun hikaye ile romanı, aynı yıllarda, yan yana yürüttüğü görülüyor Birinden ötekine geçiş söz konusu değildir. Hikayelerinin bazıları Almanca'ya da çevrilmiştir. Ağaoğlu'nun asıl şöhret sağladığı alan romancılığıdır. Her romanın geniş tartışmalara yol açtığı bir gerçektir.

Romanları çıkış sırasıyla; Ölmeye Yatmak (1973), Fikrimin İnce Gülü (1976), Bir Düğün Gecesi (1979), Yaz Sonu (1980), Üç Beş Kişi (1984), Hayır (1987), Ruh Üşümesi (1991), Gece Hayatım (1993).

Adalet Ağaoğlu, ayrıca özenişli çarpıcı bir üslubun peşindedir. Yaptığı kısa bir söyleyişte şu görüşlerini açıklamıştır:

"Düşünen bir dil kurmak istiyorum. Dilimi kendim yaratıyorum. Düşünen bir dil kurarken, yazar olarak kendimde bir şeyler katmak istiyorum, katıyorum da"

Adalet Ağaoğlu 'nun roman ve hikayeleri üzerine, özet olarak : Modernlik ile geleneği kaynaştıran hemen her konuda "serbestlik özgürlük peşinde koşan, kişilerini" bireylikten alıp zaman zaman "toplumsal kimlik"e kavuşturan bir yazardır. Yeni

romanın bütün unsurlarını, her eserinde deneyen Ağaoğlu, “cinsellik ve erotizm” kavramlarını zorlayarak “pornografi, açık ve saçıklık ve şehveilik” e de saplanabilen, bu sebeple daha çok satan romancılar arasındadır.¹

1.2.ADALET AĞAOĞLU’NUN EDEBİ KİŞİLİĞİ VE YAPITLARI

Nallıhan Kasabası’nda doğan Adalet Ağaoğlu, Yeni romancılar ve yaşlıları içinde, düşünce ağırlığı en fazla dikkati çeken her roman ve hikayesini bir fikir ekseninde toplayan bir yazardır. Bu tutumu ile, önceki nesilden Y.Kadri Karaosmanoğlu ile Halide Edip Adıvar’ı akla getirir.

İnsanlar gibi diğer canlı ve cansızları da, aralarındaki ilişkileri tahlil ederek anlatan Ağaoğlu, hatıraların hayallere dolanarak ve eşyanın da (objeler) mutlaka değiştirilerek sanat eserine gireceğini ısrarla vurgular.

Ağaoğlu’nun kendisi ve yorumcuları, onun sürekli olarak “varoluşu sorguladığını” “her türlü saldırıya ve eziciliğe karşı başkaldırma ve sonsuz özgürlüğü seçme” direnişi gösterdiğini belirtiyorlar. Bu konuda kendi cümlesi şudur: “Yeter ki dünya, herkesin kendi adına karar verdiği bir dünya olsun .” Böylece yazarın “uzlaşmalardan” ziyade “çatışmaları, zıtlışmaları” ele aldığı belirtilmektedir.

Hemen bütün romanlarında “küçük burjuva aydın kadınları” ve onların “özgür sevi”lerini anlatan Ağaoğlu istediği hür hayatı “Yaz Sonu” romanında, bütün bağlarından ve “takıntılarından” kurtulmuş kadın erkek altı kişinin diledikleri gibi tatil geçirmeleri şeklinde tasarlamıştır. Buna benzer tasarı ve sahneler, çoğu eserlerinde bulunmaktadır.

“Küçük Burjuva” sınıfından bu altı kişi, özgür ve değişik yaşamak peşindedirler. Bunlar, gündelik haksızlıklar, ölümlerle dolu biteviye yaşanan ve haksızlık dolu kara günlerin hincını zevkle çıkarmak için bir araya gelmişler. Ölüm korkularından uzak gönüllerince bir hayat sürecekler. Aşk, güzellik, iyilik içinde “insani” olanı özlemekteler. Aslında bunun bir “kaçış” olduğunu ve gerçekleştiremeyeceğini, o altı kişi de bilmektedir. Nitekim her baskıdan azade olarak, Akdeniz kıyılarında sadece “aşkı, tutku, cinsellik, özgürlük”ten ibaret bir yaşayışta bütünleşmek özlemiyle yanan bu kişiler, aradıklarını bulamıyorlar. “Açmaz”lar, tutarsız, dengesiz günler, onları “tatil”de de buluyor.

¹ Adalet Ağaoğlu ile Düünden Bugüne, Adam Öykü, Mart-Nisan, 1998, Sayı 15

Adalet Ağaoğlu'nun usta bir gözlemci olduğu; romanlarındaki karakterlerin çeşitliliği; kişilerin günlük yaşayışlarından kolayca toplumun meselelerine geçişi, ayrıca insanı bütün cepheleriyle anlatma kabiliyeti de sunulmuştur. Ona göre, romancı insanı “kişileştirmek” gücü göstermelidir. “Kişi, kendi adına bir gelenek tasarısı” olan kimsedir. Bu kimse “kendi ettiklerinden yalnız kendisinin sorumlu olacağının” şuuruna varmalıdır. Bu kişilerin rüyaları (düşleri) olmalıdır. Kendisini; başkalarının yönetmesine razı olmamalıdır. Ağaoğlu'nun “düşleyebildiği Yeni İnsan”

Adalet Ağaoğlu “milli insan, yerli insan, başka ülkenin insanı ve kadın erkek” ayrılıklarını reddeder, şüphesiz, Batılı veya Latin Amerikalı “modern roman”lardan ithal edilmiş bu bakışı ile dinlere, doktrinlere, ideolojilere de karşıdır. Yani onlarında “kişi” değerini kazanmış insanı ayırt edemeyeceğini söyler.

Hemen her romanın da ilgi çekici ve düzgün bir olay bulunmakla beraber, zamanı ve çevreyi belirsiz kılmak Ağaoğlu'nun başvurduğu “modern” yollardandır.

Adalet Ağaoğlu, ayrıca özenişi, çarpıcı bir üslubun peşindedir.

T.D.K.'na bağlı olmadığını açıklar.

Ağaoğlu'nun, o “kurum”un “hemegonya”sına düşmediği için cümlelerini daha zengin malzemeye kurabildiği söylenebilir.

Bir röportajda Nalan Barbaroğlu Adalet Ağaoğlu'na “Romanlarınızı, anlatınızı, oyunlarınızı parantez içine alırsak, Adalet Ağaoğlu öyküleri olmasaydı, öykücülüğümüzdeki boşluğu nasıl tamamlardınız?” sorusuna şu cevabı verir.

Yazın türlerinden birinden eksik kalmak, yazarlıkta özel bir boşluk yaratmaz. Bana sorduğunuza göre, bu tanımı şöyle yapabilirim. Hikayeciliğimiz yaşlı bir yazarın hikayelerinden yoksun kalırdı. Şiirde, oyun yazarlığında, hatta son anda, ileriki yaştaki yazarlarımızın da yapıtları var, sürüyor, fakat hikaye yazmıyorlar.

Sağ olsun Salim Amca (Salim Sengil) ki, çıkardığı “Seçilmiş Hikayeler”, “Dost” dergileriyle bizleri hikayeye dost kılmıştır. Zaman zaman yine hikaye yazıyor, ne iyi, umarım Sayın Feride Celal ve Leyyat Selimoğlu, dipdiri hikayelerini hep sürdürürler. Bir tanım kolaylığı olarak dilimize yer etti, ‘Köy enstitüleri çıkışlı’ yazarlardan da hikaye yazmakta ısrar edebilenler var. Yine de insan, 1899’da doğup da 1986’da ölene kadar, hikaye yazmayı hiç bırakmamış. Borges’lerimiz olsun istiyor. Karanlığında, karanlığın gölgesini arayan Borges, Asıl o, herhalde ‘en genç’, ‘en yeni’ olandı, çünkü, şimdiki gepegenç ‘öykücülerimizden’ bazıları ona benzemeye çalışıyorlar (öyle mi, değil mi, karşılaştırmalı incelemeler gerek bunun için.)

Şimdiki bu genel değerlendirmelerin içine girmeyecek başka, farklı genç hikayecilerimiz de var tabii. Bir klinikte, çok ağır koşullarda yatarken, “Adam Öykü”de “Tahta Kuşlar” adında bir hikaye okudum. Yazarı Aslı Erdoğan, insanın yalnızlığından iletişimsizlikten bu kadar çok söz açılan günümüzde, Aslı Erdoğan’ın hikayesiyle arasında sıkı bir bağ kuruldu. Şöyle demiştim yatağımda: “Bu olguyu ben bu kadar güzel yazamazdım!” Yazamam. Bu romanları şu toprağı, gökyüzünün alacalarını, takma adlı hasta kadınların hal ve tavırlarını, zamanın, mekanın ve doğanın birbiriyle uyumunu bu kadar iyi sağlayamam. Elbet benim suçum, Aslı Erdoğan’ın adını hiç duymamıştım. Kim bilir, ileri yaşta, güç koşullar da el yazması bir hikayemi bitirebilme gücünü bana “Tahta Kuşlar” vermiştir.

Nalan Barbaroğlu yine bir röportajında A. Ağaoğlu’na Bu anlamda, sizin için “işte bu” diye gösterebileceğiniz dünyada ve Türkiye de örnekler var mı sorusuna Ağaoğlu şu cevabı verir.

- O kadar çok ki. Hele yurt dışından Çehov varken! Yine de tuhaf, Orhan Kemal der demez, benim aklıma hep “Bir kadın” diye bir öykü gelirdi. “Bir kadın” dan herkese söz etmek isterdim. Meğer öykünün adı değil, Yaşar Kemal’in imiş. Bunu “Adam öykü” başlıklı incelemesinden öğrendim ve tam anlamıyla düşmüş bir karpuz gibi oldum. Bir yandan da pek sevindim, çünkü edebiyat incelemecilerimizden bir yazarımızın da dikkatini yazınsal düzeyiyle olduğu kadar insana dönük yanıyla da” çekmişti bu hikayeye kim bilir ‘toplumsal gerçekçi edebiyatta’ eksikliğini duyduğum yanı tamamlıyordu bu hikaye. Aynı şeyi Çehov’un “Köpekli Kadın”ı için de söyleyebilirim. Başta değindiğim “Tahta Kuşlar” bana, şu en yakın zamanda, “işte bu!” dedirtmiştir. Artık sayıp dökmeyeyim, çünkü birçok iyi hikayecimize haksızlık etmiş olabilirim.” der.

Başka bir röportajda Adalet Ağaoğlu’na:

“Genel olarak bugünkü öykü dünyamızı nasıl değerlendiriyorsunuz?.. Geçmişle bugünü karşılaştırsak neler söylersiniz?.. Buna bağlı olarak öykü dünyamızın geleceği konusunda neler söyleyebilirsiniz sorusuna Ağaoğlu şu cevabı verir: karşılık olarak:

-Geçmişte hayat yavaştı, sessizdi, hikayelerde yavaşlığın yardım etmesiyle anılarla yüklüydü, şimdi ise hayat çabuk, gürültülü, çöp ve ses kirliliğiyle susurluk falan gibi devlet-dümen işleriyle dolu, onun için yazılanlar da acele, köşeyi çabuk “alma” gibi hızlı, karışık. Derinlerini kavrayamadan bu kaotik durum üstüne kesin bir şey söylemem mümkün değil, zaman zaman ‘yavaşlıkla özlem duymamız bundandır belki. Geleceğin

öyküsü, belki de artık insanın kendi bedeniyile ilgili bir bilimkurgusal şey olur. “Öykücü” bedenini olduğu kadar, yazacağını da bilime, teknolojiye ismarlar belki” der.²

2. İNCELEME

2.1. ROMAN ÖZETİ

2.1.1. BİRİNCİ BÖLÜM

Birinci bölüm de yazar önce kendi anılarından bahsetmeye başlar. Yazar yaz sonunda sahil kenarında, bir motele yerleşir. Kaldığı bu motelin özelliklerinden bahseder. Motelin o yaz başında açılmış bir motel olduğunu küçük, derli toplu sekiz on yapıdan oluştuğunu bu yapıların beyaz duvarları, kırmızı tuğlalı ve sardunyalı balkonlarıyla bir yamacın üstünden başlayıp çimlenip çiçeklendirilmiş, setlerden inerken geniş bir kumsala varıldığını bahseder. Yazar bu motele bir arkadaşının tavsiyesi üzerine yerleştiğini yazmıştır.

Motelde çok güzel bir odaya yerleşir. bu odanın manzarasının çok farklı olduğunu, odanın penceresinden bakıldığı zaman kayalıkları, buğulu bir çam ormanını uzak tepeleri, göğün içinde erimiş sıradağları, motelden çok uzak bir köyün minaresi, muz bahçelerinin görüldüğünü bahseder. Odanın balkonunda türlü türlü çiçeklerin olduğunu kaktüslerin, ateş çiçeklerin ve zakkumların olduğundan söz eder. Bir de motelin yanın da küçük bir evin olduğunu ve bu evde kimseciklerin olmadığını görür. Bu motel onun salt güzel duygularına değil de rahatına eksiksiz bir yanıt verebilecek nitelikte olduğunu bahseder.

Daha önce bir motelde kalmış fakat hiç de memnun olmamıştı. Hep yakındığını bu motelde bunun için çok rahat olduğunu ifade eder. Bu motelin lokantasından biraz bahseder lokantanın yemeklerinin güzel ve her zaman taze olduğunu belirtiyor. Motelde çalışan işçilerin fazla olmadığını ama iş bölümünün yolunda olduğunu, ihmalsizlik olayının olmadığını söz eder. Her şeyin kıvamında gittiğini yazar.

Bir sabah ormanda yürüyüşe çıkar. Yürüyüşte ormanda gördüğü tabiat güzelliğinden biraz söz eder. Ormanın kokusundan, uçan kelebeklerden bahseder. Bu kelebeklerin rengi onun dikkatini çektiği için biraz kelebeklerle oyalanır. Yürüyüşten sonra geç saatlerde motele döner. Motelin yanında küçük bir ev vardır. Bu ev onun dikkatini çekmiştir. Bu evin sahibinin kim olduğunu motelin bekçisine sorar. Motelin bekçisi de bu evin sahibini tanımadığını söyler.

² Adam-Öyku, Mart-Nisan, Sayı.15, 1998.

öyküsü, belki de artık insanın kendi bedeniyle ilgili bir bilimkurgusal şey olur. “Öykücü” bedenini olduğu kadar, yazacağını da bilime, teknolojiye ısmarlar belki” der.²

2. İNCELEME

2.1. ROMAN ÖZETİ

2.1.1. BİRİNCİ BÖLÜM

Birinci bölüm de yazar önce kendi anılarından bahsetmeye başlar. Yazar yaz sonunda sahil kenarında, bir motele yerleşir. Kaldığı bu motelin özelliklerinden bahseder. Motelin o yaz başında açılmış bir motel olduğunu küçük, derli toplu sekiz on yapıdan oluştuğunu bu yapıların beyaz duvarları, kırmızı tuğlalı ve sardunyalı balkonlarıyla bir yamacın üstünden başlayıp çimlenip çiçeklendirilmiş, setlerden inerken geniş bir kumsala varıldığını bahseder. Yazar bu motele bir arkadaşının tavsiyesi üzerine yerleştiğini yazmıştır.

Motelde çok güzel bir odaya yerleşir. bu odanın manzarasının çok farklı olduğunu, odanın penceresinden bakıldığı zaman kayalıkları, buğulu bir çam ormanını uzak tepeleri, göğün içinde erimiş sıradağları, motelden çok uzak bir köyün minaresi, muz bahçelerinin görüldüğünü bahseder. Odanın balkonunda türlü türlü çiçeklerin olduğunu kaktüslerin, ateş çiçeklerin ve zakkumların olduğundan söz eder. Bir de motelin yanın da küçük bir evin olduğunu ve bu evde kimseciklerin olmadığını görür. Bu motel onun salt güzel duygularına değil de rahatına eksiksiz bir yanıt verebilecek nitelikte olduğunu bahseder.

Daha önce bir motelde kalmış fakat hiç de memnun olmamıştı. Hep yakındığını bu motelinde bunun için çok rahat olduğunu ifade eder. Bu motelin lokantasından biraz bahseder lokantanın yemeklerinin güzel ve her zaman taze olduğunu belirtiyor. Motelde çalışan işçilerin fazla olmadığını ama iş bölümünün yolunda olduğunu, ihmalsizlik olayının olmadığından söz eder. Her şeyin kıvamında gittiğini yazar.

Bir sabah ormanda yürüyüşe çıkar. Yürüyüşte ormanda gördüğü tabiat güzelliklerinden biraz söz eder. Ormanın kokusundan, uçuşan kelebeklerden bahseder. Bu kelebeklerin rengi onun dikkatini çektiği için biraz kelebeklerle oyalanır. Yürüyüşten sonra geç saatlerde motele döner. Motelin yanında küçük bir ev vardır. Bu ev onun dikkatini çekmiştir. Bu evin sahibinin kim olduğunu motelin bekçisine sorar. Motelin bekçisi de bu evin sahibini tanımadığını söyler.

² Adam-Öykü, Mart-Nisan, Sayı.15, 1998.

Yine bir sabah kumsala yürüyüşe çıkar. Kumsalda ilginç bir yazı görür. Bu yazı intikamla ilgili “savaşa hazır ol” bir yazı görür. O da bu yazının yanına “savaş kiminle” yazar. O gün yine bir akşam üstü kumsala aynı yerdeki yazıya tekrar bakar ki kendi yazısının yanına karşılık gelmiş “seninle” diye yazıyı görür. Bu yazı oldukça onun onuruna dokunur. Bu yazıyı kimin yazdığını öğrenmek için biraz araştırmaya koyulur. Motelin yakınlarında bulunan evlerin birinde oturan kişiler olduğunu düşünür. Bu yazıyı onlardan birinin yazmadığını anlar.

Bir gün yine dolaşmaya çıkarken motelin yanındaki evin etrafında bir kadın görür. Önce bu kadını yalnız görür. Aradan birkaç zaman sonra bu kadını kocası kardeşi ve arkadaşlarıyla birlikte görür. Bu kişiler birkaç gün kaldıktan sonra o evden ayrılırlar. Akşamın serinliğinde bir gün yine yürüyüşe çıkar. Yürüyüşten sonra motelin barına gider. Barda iki genç görür. Biri sarışın, diğeri de esmer delikanlı. Bunlarla tanışır o yazıyı onların yazdığını bir an kafasından geçirir. Fakat bu yazıyı onların yazmadığını sonra anlar.

Bu gençlerle sohbet etmeye başlar. Sohbet sırasında bu gençlerin arkadaşının bilinmeyen bir nedenden dolayı öldüğünü öğrenince oldukça şaşırır. Ertesi sabah bu iki gencin otelden ayrıldıklarını öğrenir. Tekrar kendisiyle baş başa kalır.

2.1.2. İKİNCİ BÖLÜM

Havanın güzel olduğu bir günde güneyde bir kıyı yolunda dolaşmaya çıkar. O yollarda yürürken yol kenarında dikilen bitkilerden çok değişik kokuları hisseder. Bu kokuları da yeşil fasulye kokularına benzetiyor. Kaldığı motelde daha önce gördüğü kadın dikkatini çeker. Hatta bir gün Antalya-Alanya yolu üzerinde yürürken denizle karanın özellikle kıyı yolunun ilişkisini buna yakın bir biçimde algılamış olduğu için, peşine düştüğü kadını da böyle algılıyordu. Bunu da kendisinde doğal karşılıyordu. Bu izleniminde başkalarının da kendisine katılmasını istiyordu. Hatta “Benim dıştan gözleyerek o kadının bakışına yamamaya çalıştığım ne varsa hepsini başkaları kendi gözleriyle tartıp değerlendirsinler, ellerinden geliyorsa çoğaltıp zenginleştirsin” diye bir çağrı yapıyor.

Yürüdüğü yolda otobüs bir rampaya yaklaşırken hızını keser. Bir tarla bitimine kurulmuş bir hayrat çeşmesi önünde durur. Çeşmeyi de eski Roma kentlerinininkine benzetir. Ana yoldan içerlerdeki köy, geride denizin doğu ucu içerdeydi otobüsten yaşı belirsiz ince bir kadının indiğini görür. O otobüsün ön kapısından kadının sol omuzun

da büyücek bir torba ve çantayla yine sol elinde bir yazı makinesi görür. Kadın otobüsün arka kapısından da kendisine uzatılan yol çantasını alır. Otobüs giderken kadının ardından otobüse el salladığını görür. Kadın ondan sonra çantayı alır ne sırtını kara yolun öteki yakasındaki alçak tepelere gitgide yürüyerek tek tük köy evleri görünmeye başlar. Yürüdükten bir iki adım sonra durur. Yürürken yolda bir çeşme görür. Çeşmenin oluğundan sızan suyun etrafı adeta bataklığa dönüştürmüştür. Kadın atlamaya başlar atlarken sol elindeki yazı makinesini sakınmış onu daha sıkı kavramıştı. Omuzun da torbası sağ elinde de yol çantasıyla çamur gölünü geçer geçmez, kendini çeşmenin tam yamacında bulur.

Kadın, kendini bataklık çeşme yatağının gerisinde yosunlu havuzun sağında tutarak yürür. İyice içerilere girmeden tozlu dikenli tarla yoluna dalmadan önce bir kez daha durur. Biraz dinlenirken bülbülün ötüşünü duyar. Bu bülbülün ötüşü kadının çok hoşuna gider. Kadın yine yoluna devam etmeye başlar, yüz yüz elli metre kadar yürür. Yürüdüğü yolun sağı solu önü Akdeniz olan küçük yarımada'nın burnuna doğru yürümeye devam eder. Burnun tam ucunda tek katlı küçük bir eve doğru ilerlemeye başlar. Eve yaklaşınca ellerindekini yere bırakır gözlüğünü çıkarır. Evin yanındaki kulübede bir bebeğin ağlama sesini işitir o sırada bir köpek de kadını görünce havlamaya başlar. Kadın uzun süredir evine girmemişti. Beş-altı yaşların da bir oğlan köpeğin havlama sesini işitince evin yanındaki kulübeden dışarı çıkar. Daha sonra anaç bir kadın çıkar kucağı çocukluydu. Çocuk yabancı bir kadını görünce annesini çağırır. Kucağı çocuklu kadın yeni gelen kadına kimi aradığını sorduğunda kadın ilerdeki tek katlı evin sahibi olduğunu söyler.

Sonra kadın, kucağı çocuklu olan kadına ne zaman buraya yerleştiklerini sorar. Kucağı çocuklu kadın da evin yanındaki otelde eşi bekçilik yaptığı için buraya yerleştiklerini söyler. Kucağı çocuklu olan kadın, oğluna babasına haber göndermesini söyler. Diğer kadında buna müsaade etmez. Kendi işiyle ilgilenmesini söyler.

Kadın bu olaydan sonra evine gider. Oğlanın annesi kadına çocuğunu yatırdıktan sonra temizlik için yardım edebileceğini söyler. Çocuklu olan kadın diğer kadının evine gider ve ikisi tanışırlar. Çocuklu olan kadın adının Hatice olduğunu söyler. Diğer kadın oğlunun adının da Yusuf olduğunu söyler. Hatice kadınla biraz sohbet eder. Kadın geçen yaz oğlunu kaybettiği için Hatice'de kadına teselli vermeye çalışır. Hatice biraz oturduktan sonra evine gider. Kadın o sırada evinde temizlik yapmaya başlar. Kirli

amaşırlarını kapının önüne bırakır. Sonra Yusuf'u çağırıp bu çamaşırları annesine götürmesini söyler. Yusuf'ta onları götürür.

Hatice tekrar kadının evine gider. Kadının evinde biraz sohbet ettikten sonra kadının adını sorar, kadın da adının "Nevin" olduğunu söyler.

Hatice Nevin'e kendi özgeçmişinden söz etmeye başlar kendisinin ve kocasının iki evli olduğunu, kocasının eki karısından kaçtıklarından bahseder. Biraz sohbet ettikten sonra Nevin Hatice'ye misafiri geleceğini söyler. Hatice evine gider. Ondan sonra Nevin bir ara denize girer. Denizden çıktığında hava hemen hemen alacakaranlıktı.

Nevin denizden çıktıktan sonra bahçedeki dušta yıkanır. Duş sırasında yıkanırken çakıl döşeli düzlüğün berisinde çalıların arkasında bir ıtırtı sesini işitir. Ürpererek başından aşağı kayan suyun arasından bakınır ama kimseyi göremez. Kadın bu olaydan Yusuf'tan şüphelenir. Yusuf'a bağıırken ıtırtı hemen kesilir. Kıpırtılar durur, ortaya da kimse çıkmaz. Kadın daha sonra Yusuf'u görünce kızmaya başlar ve kendisini gözetlememesini gerektiğini söyler. Bir diyeceği varsa gelip söylemesini ve bir daha böyle yapmamasını söyler.

Fakat hiçbir yanıt çıkmaz. Bir havluya sarılıp düzlüğe çıkar etrafa bakınır. Yusuf'a bir daha gözetlememesi gerektiğini diyerek bağıır. Ama orta da yine ne ses vardır nede tek ıtırtı işitilmedi. Nevin bu olaydan tedirginlik duymaya başladı. akıllı düzlüğü geçtikten sonra evine gider. Evine gelecek olan misafirleriyle beraber geçirecek olan günlerin hayalini kurar. Eşiyile boşanmadan aralarında geçen günleri biranda gözünün önüne gelir. Ölen oğluyla denizde sahil kenarında beraber geçirdiği günleri hatırlar. Sonra kardeşiyle ve arkadaşlarıyla olan beraberlikleri arkadaşlarıyla sahil kenarında geçirdiği günler aklına gelir. Nevin'in kocası Hasan, Nevin'le fazla beraber kalmaz. Birkaç gün sonra gider. Kardeşi ve arkadaşları da aynı şekilde fazla durmadan evlerine giderler. Ertesi sabah Hatice ile eşi Nevin'in evine misafir olarak giderler. Hatice eşini Nevin'e tanıştırır. Hatice'nin eşi adının Kadir olduğunu söyler ve ikisi tanışmaya başlarlar.

Kadir, Nevin'e gece hiçbir şeyden korkulacak bir şey olmadığını bir şey olursa kendisinin ona yardım edebileceğini söyler. Hatice bu kez Nevin'in evine giderken küçük bir tas yoğurt getirdi. Bunun üzerine Nevin, Hatice'ye teşekkür eder. Biraz sohbet ettikten sonra Nevin onlara daktiloyla yazılacak yazılarının olduğunu ve

yazılarını yazdıktan sonra uyuyacağını ve çok yorgun olduğunu söyler ve bunun üzerine ikisi de kalkar.

2.1.3. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Nevin'in misafirleri birkaç gün tatil yaptıktan sonra evlerine dönmeye başlarlar. Misafirlerin gitmesinden dolayı Nevin yalnız kalınca onlarla beraber geçirdiği anıları gözlerinin önünde canlanır. Bir sabah en son arkadaşını yolcu ettikten sonra sahil kenarına iner. Sahil kenarında Hasan'la birlikte geçirdiği günleri anımsar. Yürürken sahil kenarında Hasan'ın ayak izleri ve yazdığı yazıların hala kaybolmadığını görür. Zakkum çiçekleri arasında Hasan'la geçirdiği günler ve aralarındaki ilişkileri ardından ölen oğlu Güney aklına gelir. Oğluyla geçirdiği günler... Yine bir gün Hasan'la bahçede duş alırken Yusuf'un onları gözlemesi, yazın Hasan'la beraber geçirdiği günler, yalnız kaldığı zamanlarda hep aklına gelir. Özellikle Güney'in ölümü onun için çok acı vericiydi, Güney'in ölümünden sonra Hasan'la boşanırlar.

Nevin yine tek başına olduğu bir zamanda Kadir yanına uğrar kendisine bir şeye ihtiyacı olup olmadığını sorar, Nevin'de sigaraya ve tüpe ihtiyacı olduğunu söyler. Kadir de ondan sonra tüpü alır gider. Nevin yine anılarıyla başbaşa kalır. Meriç'in yüzünü anımsamaya başlar. Ardından Güney'in yitişi sonra Doğan'la birlikte bir akşam yemeğinde geçirdiği anlar Doğan'la yüzyüze geldiği anlar oğlu Güney'i okula uğurlaması. Güney'in doğum günü, Mehmet'le olan ilişkileri Nevin yalnız kaldığı bir zamanda bu anıları birer birer gözlerinin önünde canlanıverir. Yine bir sabah kahve içiyordu o sırada tam dalarken bir şeyden çok korktu korktuğu şeyin yılan olduğunu sanarak Hatice'yi çağırdı. Hatice'de Nevin'in sesini duyunca telaşlanıp koşa koşa gelir. Sonra o şeyin yılan olmadığını meğerse yaz boyu ertelenmiş kalınlaşmış sonra da sararıp dalından düşen bir kauçuk yaprağı olduğunu anlayınca içi rahatlar. Hatice ikisi beraber oturmaya başlarlar. Hatice ona total bir çocuktan bahsetmeye başlar. Bu total çocuğun köylüler tarafından itilip kakıldığını, çok güzel bir çocuk olduğunu anlatır. Çocuk denizde yüzerken köylülerde o sıralarda denize dinamit attığı için çocuğun total olduğunu söyler.

Nevin yine bir gün evinin kapısını örterek çıkar. Hatice ve çocuklarına görünmemeye çalışır. Antalya'ya giden otobüse binip Alanya'ya ulaşır. Alanya'nın çarşısında biraz gezer.

İkinci sıralarında denize iner. Denizde biraz yüzdükten sonra evine gider. Evinde beton dökülmesi gereken bir yer vardır. Onun için kalıpçıyı çağırmıştı, o gün kalıpçı da motosikletiyle gelmiştir. Beton döküp giderler iş bittikten sonra Nevin daktilosunun başına geçip anılarını yazmaya başlar. Hasan oğlu güney Doğan, Fuat, Meriç ve Mehmet'le olan birlikte geçirdiği anılarını yazmaya başlar. Anılarını yazarken o sırada Hatice içeriye girer. Nevin çay demler ikisi beraber içerler ve sohbet etmeye başlarlar. Hatice Nevin'e gece birilerinin dolandığını bunun için dikkatli olması gerektiğini bir şey olursa yardıma gelebileceklerini söyleyince Nevin'de bunun için kaygılanmamaları gerektiğini söyler. Nevin'le Hatice biraz sohbet ettikten sonra Nevin Hatice'ye burada saatlerinin sayılı olduğunu ve buradan artık gideceğini söyleyince Hatice üzülür ve niçin burada kalmak istemediğini sorar. Biraz ikna etmeye çalışır ikisi birlikte konuşurlarken Yusuf içeriye girer, doğruca Nevin'in yazı makinesinin başına gider. Yazı makinesi Yusuf'un oldukça dikkatini celbetmişti. Yusuf, makineyi biraz karıştırmaya başlayınca Nevin Yusuf'un yanına gider ve makineye kağıt koyar, Yusuf'a makineyi nasıl kullanması gerektiğini öğretmeye çalışır. Nevin, Yusuf'a pencereden baka baka çabuk öğrendiğini söyleyince Yusuf itiraz edip pencereden bakmadığını söyler.

Hatice o sırada Nevin'e kendi problemlerinden bahseder kendisinin ve eşinin iki evli olduğunu kocasının ilk eşinden dolayı buraya saklandığını söyler. Kocasının ilk eşi ikisini mahkemeye vermişti. Bunlarda onlardan korkup motelin yanındaki kulübeye sığınmışlardı. Konuşmalar bittikten sonra Hatice ile çocukları evlerine giderler. Nevin tekrar kendi dünyasına anılarıyla baş başa kalır. Hatice'yi düşünürken Meriç'i anımsamaya başlar. Meriç, siyah uzun saçları, esmer teni, çağdaş yani özgür genç kız görünümü altındaki görünüşü anımsatır.

Nevin yine bir gün arkadaşlarıyla birlikte gezerken bir tepeye varır. Tepede orman köylerinden inen insanlara rastlar. Bunlar ağaca bir oğlak asıp derisini yüzüyorlardı. Köylüler bu oğlağın derisini yüzerken Nevin gördüğü manzarada kendi oğlunu anımsar. Kendi oğlu hayatta olmadığı için bu oğlakla bir benzerlik kurar. Özellikle Doğan gördüğü manzaradan çok korkmuştur. Olaydan sonra bunlar yola koyulurlar bir kayayı aşp ikinci tepeye varırlar. Hem konuşup hem yürüyorlardı kendi aralarında aşk ve ölümle ilgili konuşmalar geçer orada birbirlerine şaka yaparlar. Uzun bir yürüyüşten sonra bir açıklığa çıkarlar, sonunda da eve doğru yola koyulurlar.

Nevin evinde yalnız başına otururken Kadir yanına uğrar gece korkup korkmadığını sorar. Korktuğu zamanda kendisine haber etmesini ve yardım edeceğini söyler.

Sonra Nevin'le Kadir birlikte terasa çıkarlar ve birlikte çay içip birlikte biraz sohbet ederler, o sırada Yusuf babasının yanına gelir Nevin Yusuf'a börek ikram eder. Yusuf börek yerken gece dolaşan adamı babasının vuracağını söylemeye başlayınca Kadir Yusuf'a tokat atacağı sırada elini geri indirir.

Yusuf öyle deyince Nevin'de bu adamın kim olduğunu merak edip sorar. Kadir de gece kim olduğu belli olmayan bir adamın gezdiğini ve bunun korkulacak bir şey olmadığını söyler. Biraz çay sohbeti yapıldıktan sonra Nevin Yusuf'a bir tabak börek verip evine yollar. Kadir de tüfeğini kuşanıp evden çıkar.

Nevin de uykusu gelmeye başlar. Yatak odasına gider. Yatak odasında bir şeyle meşgul oluyordu yanı başında küt diye bir ses duyar o anda boş bulunarak birden fırlar çok korkmuştu o sesin ne olduğunu ve nerededen geldiğini aramaya çalıştı. Banyo penceresinin önüne bir lamba bırakır orada bir gölgenin uzandığını görür. Odanın içinde o sesin ne olduğunu anlamak için bakınır. Meğerse yanı başında duran mumlardan biri küt diye düşmüş. Yine düşen mumdan dolayı Nevin'in içindeki ürküntü Yusuf'un ve Kadir'in söyledikleri sözlerdi. Bu yüzden küçük bir tık sesinden dolayı birden ürkmeye başladı. Nevin, olaydan sonra yatak odasına gidip uyudu.

Sabahleyin öğleye doğru uyanıp çarçabuk giyinip kumsala iner. O gün hava çok serin olduğu için denizden hiç çıkmak istemiyordu. Kumsalsa biraz gezdikten sonra bahçeye çıkıp Yusuf'a seslenir. Yusuf da köye ninesinin yanına gideceğini söyler, ondan sonra Nevin evine gider. Evinde yine yalnızdır. Arkadaşlarıyla beraber geçirdiği günleri tekrar gözlerinin önüne gelir. Mehmet'le beraber geçirdiği günler, aralarındaki konuşmaları Fuat'la olan ilişkiler beraber geçirdiği günler birbirleriyle olan münasebetleri yaptıkları sohbetler Nevin'in gözünde tekrar anıları canlanmaya başlar.

2.1.4. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yazar "Her şey olması gerektiği gibi olmaktadır" diye düşünür.

Yine bir akşam üstü motelin barında tanıdığı esmer ve sarışın delikanlıyı görür. Ama onlarla konuşmaz. Barda biraz eğlendikten sonra motele döner. O gece hep yağmur

yağdı. Yattığı odada yağmur şakırtıları arasında bütün gece kulaklarında hep Nevin'in sesini duyuyordu. Sabah tanyeri ağarırken uyandığında yağmur hala yağımaya devam ediyordu. O ara adının Nevin dediği tanıdık bir sesin ona ne anlattıklarını defterine kaydetmek ister fakat beceremez.

Yazar artık kendi evine dönmek istiyordu dinlencesi bitmişti onları yeniden bulabileceğini düşünüyordu. Artık o geceden sonra Nevin'in ne sesini nede bir daha yüzünü görebildi. Artık izlenimlerini durdurmuştu, kendisini boşlukta hissetmeye başlamıştı. Motelde çayını yudumlarken o anda sarışın delikanlıyı görür. O sarışın delikanlıyı Mehmet'e benzetir. Bunun Nevin'in ona anlattığı Mehmet olduğunu düşünür.

En sonunda orada yalnız bırakılan evin motele eklendiğini duyar. Sarışın delikanlı ile dışarıda motelin bahçesinde dolaşırlar. İkisi biraz konuştuktan sonra motele dönerler. O günden sonra kimse kimseyi bir daha görmedi, kimse kimseye de bir daha da rastlamadı.

2.2. ŞAHİS KADROSUNA TOPLU BAKIŞ VE ŞAHİSLAR

Yaz sonu adlı roman, ‘Küçük Burjuva’ yahut “kent-soylu” denilen şehirli aydın erkek ve kadınlar, bilindiği gibi romancımızın hemen her eserinde boy gösteriyorlar. Bunlar kendi kendileriyle ve toplumları ile “hesaplaşmaya” çıkmışlardı. Ama bu hesaplaşmayı yapmaktan çok yapabilmek gücünü arayan ve bulamayan kişilerdir. Bunları Yaz Sonu’nda yazarın çok sevdiği Akdeniz (Antalya vs.) görüyoruz. Roman daha çok felsefi düşünceye açık oluşuyla ayırt ediliyor. Nitekim “kent-soylu” kadınlarla erkekler bulabildikleri her türlü “cinsel, temel, ruhsal özgürlük” lere rağmen kendi iç yaşayışları ile toplumun hayat tarzı ve inançları arasındaki çelişkiler içinde bocalıyorlar. “Küçük burjuva” sınıfından bu altı kişi özgür ve değişik yaşama peşindeler. Bunlar, gündelik haksızlıklar, ölümlerle dolu biteviye, yaşanan ve haksızlık dolu kara günlerin hıncını zevkle çıkarmak için bir araya gelmişler ölüm korkularından uzak gönülleriyle bir hayat sürecekler. Aşk, güzellik iyilik içinde “insani” olanı özlemektedirler. Aslında bunun bir kaçış olduğunu ve gerçekleşmeyeceğini bu altı kişide bilmektedir. Nitekim her baskıdan azade olarak Akdeniz kıyılarında sadece aşk, tutku, cinsellik özgürlükten ibaret bir yaşayışta bütünleşmek özlemiyle yanan bu kişiler aradıklarını bulamıyorlar. “Açmaz” lar, tutarsız dengesiz günler onları “tatil”de de bulur.

2.2.1. YAZAR

Yazar, eserinin başında şu cümlelerle başlar: “Herkes kendi doğrusunu bulur.” Sonra içinin sıkıldığını ortaya çıkarır. Karma karışık duygular içindedir. Kendi kendine “Bir kimse neden oltasını, içinde tek balık olmadığını bildiği bir göle sarkıtır?” diye soru sorar. Okuduğu kitaplardan, belgelerden ve bulgulardan böyle kimselerin yaşadığını ve bunun kanıtları olduğunu söylüyor. Kendisi de buna inanmaktadır. Değil balıksız bir gölde olta sarkıtmak o göl kıyılarında dolaşmaya bile istekli değildir.

Daha çok sessiz bir deniz kıyısında katıksız bir dinlencede yaşamak istiyor. Bir toprak, bird alga, bir solucan gibi doğanın herhangi bir parçası olmak istiyor. Kendisine bir armağan sunuyor günlük yaşamda var oluşuna karşı geniş bir bayrağı çekercesine kendisine sunmak istediği bu armağan, kumlara yüzü koyun yatıp gözlerini de sımsıkı bir yumma koşuluyla neredeyse kendisine kazanılmış, bir hak olarak görüyor.

Kendisine gore gerekçeler çıkarmıştır. Bu gerekçesi de şudur: “Birgün bütün bunların nedeni anlaşılacak bütün açların olmazlıkların üstünü örten giz perdesi

kalkacak. Ama şimdi yaşamak gerek. Zaman gelecek herkes sonsuzluğa karışacak. Yüzlerin çizgisi, seslerin tınısı bile insanların belleğinde silinecek kendi neslinden sonraki nesle en küçük bir anı bile kalmayacak. Yeryüzünde bir zaman ne kadar insan oldukları unutulacak nr ki, çekilen acılar kendisinden sonra gelen neslin yüzünü güldüreceğini düşünüyor. Aşk, mutluluk, anlaşma yeryüzünü sarıp sarmalayacak. işte ancak o zaman bu günleri yaşamış olanlar sevgiyle, iyilikle kendi nesillerinden önceki nesli anlatacak.” Bu gerekçede romancının istikbalde mutlu ve huzurlu yaşama özlemi olduğunu görüyoruz. Romancı bunları düşünürken yanında Çehov’un bir romanı vardır. Bu romandan sanki etkilenmiş gibi görünüyor.

Romancı bir roman tasviri gibi önceden alınmış kararlarda gerekli gereksiz iyisiyle kötüsüyle kendi doğrusunu bulacağına inanıyor. Yaşamın kendi doğusunu I gün dinlenceye gitmek istediği yerde biri karşısında çıkıp kendisine “Her şey olması gerektiği gibi olmaktadır efendimizi diyeceğini düşünüyor. Yaşadığı anlardan söz etmeye başlıyor. Bu anıların kendisi için hep bir ölçüye göre hatta ölçeği küçük olanlarda sözeder. Yaşadığı o anıların ansızın bir ışık çaktığını ışığın düştüğü yerde ise nesne zaman bu ışık çakımına dek önceden bilinen kendisinin algılayıp duyumsadığı ne varsa hepsi rengini, biçimini, derinliliğini çarpıtır. Dönüştürüp değiştirir. Neredeyse elle tutulur ölçüde belirgin tasarıları da geriletir, örter, siler.

An kendi ışığı ile düştüğü yerde, tam kendisi olarak gerçekleşir. Büyük bir dalganın kumsalda her şeyin üstünü örtüp geri çekilmesi gibi, geride yepyeni, öncekine hiç benzemeyen el değmemiş bir yüzey bırakarak çekilip gider. O yeni, henüz hiç bir el ve ayağın değmediği kumsalın yüzeyi, başka bir dalgaya bir anlık başka bir ışık çakımına dek öylece, gözünü dünyaya ilk açmış bir çacuk bakışı gibi saf lekesiz kalır.

Bu an artık çok şey görmüş, çok şey gördüğü için de o sonsuz saflığı algılama yeteneğinden yoksun bulunan sözlerinin bir yanılsama olarak değerlendirir. (7-8)

Romancı kaldığı motelin yanı başında bırakılmış küçük eski bir evi bir-iki gündür birkaç kez görür. Bu evin taraçasında insanların dolaştığını kapıların açılıp kapandığını birinin taraçanın altındaki taş merdivenlerinden denize indiğini görür. Başka biri de evin yanındaki düzlüklerde kocaman bir ateş yakar, birinin de küçük bir kahkahasını işitir gibi olur.

Romancı hep aynı anın olduğunu, hep aynı ışık çakımında bunu bilmek tutkusuna kapılır kapılmaz her şeyin bittiğini evdeki devinimin bittiğini duştaki kadının da bahçedeki çiçekler gibi taraçadaki kimselerin gözlerinin önünden çekilip gittiğini

bahsediyor. Bunun bir imge olduğu görüntüsü yeniden ve herkesin de değişik biçimlerde değişik konumlarda anımsadığını o imgeleri de gözlerinin önünde an-an çakmaya başlar. Bundan kurtulamıyor. Oysa çevre kendi gerçeğıyle, bütün yalnızlığıyla karşısında olduğu gibi durduğunu söylüyor.

Motelin yanındaki evinden duş altında kimsenin olmadığını görüyor. Taş basamaklardan inen kişinin olmadığını çakıllı düzlükte kocaman bir ateş yakan kişi de üstünde kahverengili beyaz bir mayoyla yoktu. Bu görüntülerin bir an olduğunu, bir yerde o eve taraçaya, bahçeye bir ışık çakmış gibi hissediyor. Bu çakan ışığın düştüğü yerde bazı şeylerin iz düşümünü gördüğünü, yanılsama olduğunu söylüyor.

Romancı Yaz Sonunda bir motelde kalıyor. Motelde de kimselerin olmadığını Mevsim sonu olduğu için son haftasında kalan kişinin sadece kendisi olduğunu söylüyor. Arada bir tek geceliğine konaklayanlar vardır. Ama akşam gelip sabah gidiyorlar.

Romancı kendisine gerekli, önceden tasarlanmış bir romanı eleştirmek peşindedir. Bu tasarısı düşüncelerinde durmadan burgaçlaşıyor. Bazen köpürüp azıyor pek az ve kısa sürelerle geri çekilir kendisinde çıkıp gidiyor. Bu tasarısına örnek olarak evin taraçasında insanlar gördüğü an sonra yeniden burgacın tam üzerine düşmüş iri bir çınar yaprağı gibi üste çıkıyordu. Burgacın içinde bir an biten, bitti çekildi derken yeniden yüze çıkan kendini boyna gösteren bu yaprakla bir savaşı tuttuğunu hissediyor. Onu bir zamanlar eline almayı, damarlarını, liflerini tek tek çözmeyi, çözdükleri ile yaprak üstü bir şey örebilmeyi çok istiyor. Ta ki o an ilk ışık çakımında motelin yanındaki evde varla yok arası bir zaman parçası içinde gördüğü bazı kimseleri, sesleri işittiği hıçkırık seslerini duyduğı an eski tasası bütünü ile gerilediğini söylüyor.

Romancının kaldığı motelin sahibi bir dostunun tanışığı olduğu için bu moteli seçmiştir. Motele yerleştigi zaman okullar yeni açılmaya başlamış çevresinde hep çocuk gürültülerini işitir. Bu gürültülere pek dayanamıyor çok rahatsızdır. Asıl dayanamadığı gürültüler değil de insanların tek başına karanlıkta bırakılmış çocuklar örneği. Durna bu gürültüleri yapmakta bu yüksek sesli haykırışları fırlatma kendi seslerini okutma kalışlarıdır. Özellikle son yıllarda her kahkahayı bir hıçkırık gibi algılıyor. Bu duygu ona sürekli bir yerlere doğru yardıma koşmak bir şeyleri kurtarmak gerekiyormuş duygusunu veriyor. Kahkahaların yani hıçkırıkların geldiğı yana gitmese bile içinde bir hırs duymaksızın 'koş koş' dediğini duyunca her yanı da birden onu sürükleyen

sürüklediği için dikildiği yerde korkunç yorgunluk dinmez bir yürek çarpıntıları içinde kalıyor hep gergin durumdadır. Tuttuğu motel rahatına eksik bir yanıt verebilmektedir.

Daha önce motellerde kaldığı için motellerden çok çekmiştir. Bir gün bu vakaların yani nesil için iyi sürmediğini ve neslin tükendiğini söylüyor. Kendisinden sonar gelenler artık yüz çizgilerini, seslerinin tınısını bile, anlamayacaklarını düşünüyor. Ve bir gün bütün bunların nedeninin anlaşılacağını düşünüyor. Çekilen bütün acıların olmazlıkların üstünü örten sis perdesinin kalkacağı özlemi içindedir. Motelde bütün bu sayıp döktü tatsızlıklardan uzaktı. İnsan iyi bir şeyle karşılaşınca ister istemez yeterince geride kalıp yeterince eski şeyleri sayıp dökmediğini düşünüyor. İnsanın aksi olduğu fikrini yanlış bulur.

Romancı anlık gerçekleri ile gözlerinin önünde belirip yiten bu, pek de net olmayan yaşların bir türlü yakasını bırakmayacağını o roman tasasını <çınar yaprağı> gerilettiğini söylüyor. Ama bu durumdan anlatmayı tasarlamak olduğunu anlaması onun için henüz olanaksızdı. Romancıya göre henüz her şey bir sis perdesi ile örtülüdür. İnsanın hiç bilmediği bir yerde önceden hiç görmediği adlarını dahi hatta konumlarını vazife tanımadığı duyguları düşünceleri ile en küçük bir ortaklık bulunmayan kişilerle tasarlanabilir diye kendi kendine soru sormaya başlar. Zihni bu soruya hemen cevap bulur.

Birincisi konumda gerekli olduğu herhangi bir şeyi diyelim ki bir roman yazmayı düşünmüyorsun diye cevap bulur.

İkincisi ise bu kıyılarda alçak gönüllü ama güzellik boyutlarında hiçte uzak olmayan evi konumlandırabilmiştir. Bunların konumlanmasında ille gerekli ise yeterince gereklidir. Bu da ona bir ip ucu verir. (s. 18)

Romancı bir gün ormanda yürüyüşe çıkar. Ormanda yürürken iki kelebek onun dikkatini çeker. Kelebeklerin peşine takılır birbirleri ile olan münasebeti çok dikkatini çekmiştir. Kelebekler kaybolunca gözleri hep dal aralarında onları arar. Orman yürüyüşünden sonar motele gelir. Yemeği yer. İçki içmeye başlarken daha önceden sözünü ettiği anlar o zaman yine olur. Çok kısa bir an bir göz kırpmada içinde bakış açısının kavradığı yere değişik bir ışık düştüğünü fark ediyor. Bu ışık biraz yeşilimtrak - gri-mavi ışık olduğunu bu ışığın altında evin arsında insanların olduğunu söylüyor. biri yıkık tas basamaklardan yamaca inip denize dalar. Bir kadının düşün altında yıkandığını görüyor. Bu imgenin gittikçe arttığını ve onun peşini hiç bırakmadığından söz ediyor. Romancı bir gün dinlencenin bir sabahında TİT yazısını görüyor. Yazı kumsalda

derince kazınmış büyük bir dalganın bile hemen silemeyeceği bir derinlikte İNTİKAM SAVAŞ VAR: SAVAŞA HAZIR OL: diye bir yazı görüyor. O da oyun olsun diye "Kiminle?" diye bir yazı yazar.

Kumsalda in cin top oynuyordu. Hiç bir canlı yoktu. Ertesi sabah kahvaltı yaptıktan sonra yeniden kumsala yürüyüşe çıkar. Yürüyüşte yanına alacalı sarı etekli o anda bir kadının kendisi ile beraber yürüdüğünü sanıyor. Sonar bu kadının denize dalıp gözünden kaybolduğunu fark ediyor çok geçmeden onu taraçada başka insanlarla beraber görüyor. O insanların kendisine el salladığını, bir müziğin sesini duyduğunu sanıyor.

Kumsalı yürürken gözü akşam önce yazdığı kendi yazısını görür. "SENİN GİBİLERLE" ..

Bu yazı romancının onuruna dokunur. Gözetlendiği duygusuna kapılır..oradan ayrılır.

Ana yola çıkar. Ana yoldan bir yolcu otobüsünün geçtiğini görür romancı o kadını yine çeşme başında görür gibi olur.

Çeşmeye yaklaşıp avuçlarını suyla doldurup yüzünü yıkamaya başlar. Gördüğü görüntünün bir giz olduğunu kendisine inandırmak için yüzüne üst üste su çarpar. Akşamın serinliğinde biraz yürüdükten sonar motele döner. Motelin barına girer. Barda iki gençle tanışır Romancı gençlerin arkadaşlarını bilinmeyen bir nedenle öldüğünü duyunca çok şaşırır. Gençle biraz konuşur sonar oradan ayrılır.

Romana bu kıyılara herhangi birşeyi anlamak yani yani avlamak için gelme dediğini bununla birlikte ana durumda da herşeyi olması gerektiği gibi olmuştur. Yani onun beklemediği bir an'da bir ışık çakmış ışığın düştüğü alandan bubazı şeylere anlamlar yüklemeye çalışmadan edememiştir. Kıyılarda onun gözünün önünde bir belirip bir gitmektedir. Işık değişik anlarda çakmakta düştüğü yerde hep değişik yansımalar yapmaktadır. Alçalıp yükselen suları katı toprağın verdiği güven ve belirginlik duygusunu vermemekte yine de insanlar tek düzeliğe karşı bir baş kaldırıyla zaman zaman bu kıyılara doğru inmektedirler. Romancının bu duygusu. Kendi içinde önleyemediği bir özlem. Sanki bir yurdsama olarak görüyor kısa herşey bir bıçak sırtında durmaktadır hissini veriyor. Kendisini de öyle sanıyor. (s. 35)

Yine bir gün kuzeyden inip aşağı yukarı aynı saatlerde Antalya'dan Alanya'ya doğru yol alırken denizle karanın özellikle kıyı yolunun ilişkisini buna yakın bir biçimde algılamış olduğu için peşine düştüğü kadını da böyle algılıyor ve bunu

kendisine doğal karşılıyor. Üstelik bu izlenimlerinin başkalarına aktarmaya çalıştığı için başkalarında kendisine katılmasını istiyor. Kendisinin dıştan gözleyerek o kadının bakışına yamamaya çalıştığı ne varsa hepsini başkaları kendi sözüyle tartıp değerlendirsınler ellerinden geliyorsa çoğaltıp zenginleştirsınler diye bir çağrı yapıyor. Daha doğrusu bir dürtme yapıyor (s. 37,38)

Romancı ana yolda otobüsten kadının indiğini görür ve roman boyunca bu kadını izlemeye çalışır. Roman böylece gelişir ve devam eder.

2.2.2 NEVİN

Romancı düşündüğü bir anında bu kadını aldı. Motelin yanbaşındaki bir evin bahçesinde duş alırken görür. Sık bir yağmur pensesi altında, boyutları güzel.

Kollarının iyice diri ve dolgun olmamasına bakılırsa artık genç kız sayılamayacak bir kadın gövdesi olduğunu görür. Üstünde yeşil-mavi-lacivert, pek az da sarı karışımı iki parçalı küçük bir mayo vardı. Kadın ıslak olduğu için kumral mı sarı mı olduğunu anlayamıyor. Ensesinde kesilmiş saçları hep aynı ışık çakımında yeniden ensesine yapışmıştı. Bu kadının gülümsediğini yoksa acılı gözyaşlarıyla mı örtüldüğünü ayırtedemiyor. Bu kadın romancının gözlerine bir an gibi hep takılıp gidiyor. Bu kadının bir kocası vardır. Ama aralarında önceden tatsız biro lay olmuş boşanmışlar ama yeniden bu tatil dinlencesinde buluşurlar. Kadının erkek kardeşi, bir de genç kızı nişanlısı esmer delikanlı olan, şiirler yazan bir arkadaşı vardır. Romancı bir yürüyüş sırasında bu kadının otobüsten indiğini görür. Yaşı belirsiz, ince kadınlığı çarpıcı değil erkeksi de değildir. Hoşca bir kadındır. Kadının otobüse elini sallaması sanki gri-mavi bir boşluktan, çok özlenmiş, pek çok değerli şeyi bir anda toplamak isteyen bir ele benzetir. Kadın çantasını alır yüz-yüzelli metre kadar yürür. En sonunda evine varır. Evinin yakınıdaki motelin yanında bir kulübe görür. Bu kulübeye yaklaşınca kulübede bir kaç kişiyle konuşur. Konuştuktan sonar evine gider. Nevin evine yerleştikten sonra evin yanındaki kulübede outran insanlar onun yanına gelirler. Ona yardım etmeye çalışırlar. Kulübedeki insanlarla tanıştıktan sonra adının Nevin olduğunu açıklıyor. Kulübede oturan bekçinin oğluna orada bir daktilo öğretin. Nevin oğlunun ölümünden dolayı büyük üzüntüye kapılır. Oğlu Güney'in ölümü Nevin'e hayata karşı kuşkuyla bakma ve güvensizlik duygusunu verir. Nevin özellikle oğlunun ölümünden sonra yaşadığı hayattan mutlu olmadığı için de.

Kocasıyla da anlaşamaz ve ayrılırlar. Tatilde tekrar beraber olurlar. Nevin hem Doğan'ı sevdiği için onunla beraber olmak istiyor Doğan'la geçmişte olan beraberliklerinin özlemini çekiyor. Nevin arkadaşlarıyla birlikte bir armanda dolaşırken ormanda köylülerin bir oğlağı asıp derisini yüzdüklerini görür. Bu oğlağın ölümüyle kendi oğlunun ölümü arasında bağlantı kurar. Oğlunun ölümü gözlerinin önüne canlanır. Bu olaydan çok ürkümüştü.

Nevin evinde otururken Kadir yanına oturmaya gider. Kadir'in ardından Yusuf'ta gelir. O sırada Yusuf'un gece dolaşan bir adamın babasının öldüreceğini söyleyince Kadir Yusuf'u engellemeye çalışır. Nevin'in içine biraz korku girer. Nevin gece yatak odasına doğru gidip tam uyumaya giderken yatak odasında "tak" diye bir ses duyunca birden irkilir. Bu sesin ne olduğunu öğrenmek için evin içinde dolaşır bakar hiç bir şey göremez sonra yatak odasında yatağının başucunda bir mumun düştüğünü farkeder. Bunu farkedince içi rahatlar. Aslında onun korkusu Yusuf ile Kadir'in o gün anlattıklarıydı.

Nevin evine tam üç sene hiç uğramamıştı. Eve ilk girdiğinde evin durumunu görünce biraz şaşırır ve biraz da ürkümüştü.

Nevin de arkadaşları gibi bunalım içinde olduğu için kurtuluşu tatildeki evine yerleşmekte bulur. Fakat tatilde bu bunalımlarından kurtulamaz.

2.2.3. HASAN

Nevin'in eşidir Nevin'le araları pek iyi değildir. Hasan'da içine düştüğü bunalımlarından kurtulmak için Nevin yanına arkadaşlarıyla birlikte tatil yapar oğlunun ölümü onun için derin bir acı olmuştur. Hasan tatilde de bir bocalama içindedir. İçine düştüğü bunalımlardan kurtulamaz. Bu yüzden Nevin'le ikisi boşanırlar. Nevin'le biraz tatil yaptıktan sonra ayrılırlar.

2.2.4. MEHMET

Güney'in yakın arkadaşıdır. Güneyin en sevdiği insandır. Stockholm'de Sanat Sosyolojisi bölümünde Güney'le aynı sınıfta olan Mehmet Güney'in ölümünü duyunca çok üzülür. Mehmet de gündelik hayatta yaşanan haksızlık dolu günlerin hıncını zekle çıkarmak için Güney'in ailesinin yanına tatile çıkar. Bu tatil Mehmet'i tatmin etmez aradığını buradada bulamaz. Tatilde bunalımlar çıkmazlar içindedir. biraz tatil yaptıktan sonra Nevin'le vedalaşıp ayrılır.

2.2.5. DOĞAN

Esmer bir delikanlıdır. Nevin'le aralarında bir aşk duygusu vardır. ama nişanlıdır. Nişanlanmadan önce bir ara Nevin'le birlikte akşam yemeğine çıkarlar. Tatilde beraber gezerler. Fakat bir babası var ona bakmak zorunda olduğunu düşünür. Güzel şiirler yazan Doğan'da arkadaşları gibi bir bunalım içindedir. bu bunalımdan kurtulmak için arkadaşları ile birlikte Nevin'in yanında tatil yapmaya giderler fakat bu bunalımdan kurtulamaz. Bunları kendi de biliyordu. Nevin ile kısa bir birliktelikten sonra ayrılırlar.

2.2.6. FUAT

Nevin'in kardeşidir. Fuat'da Nevin'in yanına Akdeniz kıyısına tatile çıkar. Fuat'da bir bunalım içindedir. bunalımdan kurtulmak için tatil yapar. Bu bunalımda bocalar ama kurtulamaz. Tatille de kurtulamamıştır.

2.2.7. MERİÇ

Siyah, uzun saçlı, duru, esmer tenli, özgür bir genç kız görünümü altında tutsak bir insandır. Meriç'te arkadaşları gibi aşk, tutku, özgürlükten ibaret bir yaşayışta bütünleşmek özlemi ile Nevin'in yanında tatil yapar. Tatilde içine düştüğü bunalımdan oda arkadaşları gibi kurtulamaz.

2.2.8. GÜNEY

Nevin'le Hasan'ın oğludur. Ölümünden dolayı ailesi ve çevresi çok üzülmüştür.

2.2.9. YUSUF

Bekçinin oğludur. On oniki yaşlarındadır. Çiçekleri sulamakla bir de gelip gidenlerin arabalarını yıkamakla yükümlü ama pek gelip giden olmadığı için o sırada çok eski bir yazı makinesi ile haşır neşir olur. Nevin'i hep gözetlemeye çalışır. Nevin ona daktilo öğretir.

2.2.10. HATİCE

Okuma yazması olmayan cahil bir kadındır. İki defa evlilik yapmıştır. Otelin yanı başındaki kulübede oturur. Nevin'le tanıştıktan sonra ona temizliğe gelir.

2.2.11. KADİR

Hatice'nin eşidir. Otelin bekçiliğini yapmaktadır. Kadir de ikinci evliliğini yapmıştır. İlk eşinden kaçtığı için otelin bekçiliğini kendinde kurtuluş olarak görür. Nevin'e orada yardım etmeye çalışır.

KİTAP HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİM

Ağaoğlu'nun Yaz Sonu adlı romanında altı kişinin özgür ve değişik yaşama peşinde olduklarını, hayatta yaşanan haksızlıklara karşı olduğunu ve ölümlerle dolu bitmeyen, yaşanan ve haksızlık dolu günlerin hıncını zevkle çıkarmak için bir araya geldiğini ve bu hayattan kurtulmak için tatil yapmaya karar verirler ama tatilde de istediklerine kavuşamazlar.

Romancı kahramanlarını bunalımlar, çıkmazlar içine sokmaya çalışmış hiç kurtuluş yolunu göstermemiştir. Kahramanlarını düştüğü bunalımdan kurtarmak için bir yol gösterebilirdi. Kurtuluş yolu olarak tatil olabilirdi. Ama tatilde de onları, bunalımlara ve çıkmazlar içine sokmaya çalışmıştır.

KAYNAKÇA

1. Adalet Ağaoğlu, Yaz Sonu,
2. Ahmet Kabaklı, Türk Edebiyatı, 5. cildi. İstanbul 1997.
3. Adalet Ağaoğlu ile Dünden Bugüne, Adam Öykü Mart – Nisan 1998 sayı:15.